

جمهوری آذربایجان و چهار بار تغییر الفبای رسمی

چاپ و نشر صدها عنوان کتاب با الفبای فارسی و دهها نشریه همچون ملانصرالدین، کشکول، فیوضات و ارشاد، در شهرهای باکو و تفلیس موید این امر است. تا اینکه در سال 1928 میلادی نخستین زمزمه های تغییر الفبا آغاز شد

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : جمهوری آذربایجان تنها محدوده جغرافیایی در جهان است که الفبای رسمی آن در 80 سال گذشته چهار بار تغییر کرده است. درست در آغاز قرن بیستم میلادی الفبای فارسی یا به قول آذریها عربی الفبای رسمی منطقه قفقاز بود که در مدارس و مکتبها تدریس می شد. چاپ و نشر صدها عنوان کتاب با الفبای فارسی و دهها نشریه همچون ملانصرالدین، کشکول، فیوضات و ارشاد، در شهرهای باکو و تفلیس موید این امر است. تا اینکه در سال 1928 میلادی نخستین زمزمه های تغییر الفبا آغاز شد.

دکتر نقی سویلو استاد آکادمی علوم جمهوری آذربایجان در این باره می گوید: از دهها سال قبل جمعی از روشنفکران غرب زده تغییر الفبا از فارسی و عربی به لاتین را از نشانه های پیشرفت و نزدیکی به اروپا و غرب قلمداد و آنقدر تبلیغات کرده اند تا این اتفاق افتاد.

اما 10 سال پس از این تغییر، در حالیکه کودکان در مدارس طعم تلخ الفبای بیگانه را مزه مزه می کردند زیر فشار کمونیستها تغییر دیگری اتفاق افتاد و الفبا از لاتین به کریل یا همان الفبای روسی تغییر یافت.

دکتر حاجی زاده استاد زبانشناسی دانشگاه باکو می گوید: الفبای هر کشوری ثروت معنوی اوست، پس از حاکمیت کمونیستها، روسها سعی در نابودی این ثروت معنوی اقوام زیر سیطره خود کردند و الفبای کریل را با اجبار در کل شوروی رایج ساختند.

فشار کمونیستها برای تحمیل الفبای کریل فاجعه فرهنگی بزرگی را رقم زد، هر جا نوشته ای با الفبای فارسی و عربی دیده می شد از بین می رفت. عزیزاده مدیر نگهداری گنجینه نسخ خطی جمهوری آذربایجان می گوید: در دهه های 30 و 40 میلادی به نام ترویج اندیشه کمونیسم، بخش اعظم میراث فرهنگی مکتوب منطقه قفقاز که به زبانهای عربی و فارسی بود به انحاء گوناگون از میان برده شد.

اما 52 سال بعد از آخرین تغییر در سال 1993 میلادی در حالیکه شوروی از هم فروپاشیده بود، جمهوری آذربایجان تازه استقلال یافته بار دیگر به فکر تغییر الفبا افتاد. دکتر شاهین فاضل استاد شرق شناسی دانشگاه باکو می گوید: بحث بر سر این بود که باید از سلطه زبانی و نوشتاری روسها خارج شویم، دیدگاههای مختلفی مطرح شد و در نهایت با این استدلال که الفبای لاتین نشانگر پیشرفت و ترقی و نزدیکی به ترکیه، اروپا و غرب است، این الفبا را برای جمهوری آذربایجان در نظر گرفتند.

وی با اشاره به اینکه شخصا ترجیح می داده الفبای جمهوری آذربایجان به فارسی (عربی) باز گردانده شود، گفت: تغییرات مکرر الفبا علاوه بر خسارات بزرگ فرهنگی، لطمات جبران ناپذیری بر صنعت چاپ و نشر ما زد، به طوریکه هم اینک میلیونها جلد کتاب با الفباهای مختلف در نقاط مختلف جمهوری آذربایجان بدون استفاده رها شده است.

دولت ترجمه و چاپ آثار فاخر ادبی جهان و قفقاز به الفبای لاتین را مدتی است که آغاز کرده اما راه بسیار زیادی درپیش است.

خانم دکتر علی بیگلو، استاد زبانشناسی دانشگاههای باکو می گوید: همه می دانند که هیچ ترجمه ای جای اصل را نمی تواند بگیرد و ما تا رسیدن به شرایط مطلوب در عرصه ترجمه و تدوین فرهنگ مکتوب مردم جمهوری آذربایجان راه طولانی و سختی درپیش داریم.

هم اینک گسست فرهنگی بین نسلهای جمهوری آذربایجان کاملا مشهود است.

و شما کمتر جوان آذری را می توانید ببابید که به درستی از تاریخ، بزرگان عرصه های مختلف منطقه قفقاز، آثار فرهنگی به ویژه میراث مکتوب دورانهای گذشته چیزی در خاطر داشته باشد.

با ملاحظه تمام جوانب، این پرسش به نظر میرسد که آیا الفبای لاتین، در جمهوری آذربایجان که دین، تاریخ و هویتش با فرهنگ اسلامی ایرانی کاملا در هم آمیخته است، قادر به حیات و شکوفایی خواهد بود؟ پاسخ این سوال را نسلهای آینده به روشنی خواهند دید.

پایان پیام.